

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده مرمت
گروه مرمت و احیای بناها و بافت‌های تاریخی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مرمت گرایش بناها و بافت‌های تاریخی

باززنده‌سازی بافت تاریخی شهر بشرویه - محله میانده

اساتید راهنما:

دکتر محمدسعید ایزدی

دکتر محمد مسعود

اساتید مشاور:

مهندس امین محمودزاده

دکتر محمدرضا اولیا

پژوهشگر:

میثم مهدوی خواه

شهریور ۱۳۹۱

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه : باززنده‌سازی بافت تاریخی شهر بشرویه (محلّه میانده)

اساتید راهنما: دکتر محمدسعید ایزدی- دکتر محمد مسعود

اساتید مشاور: دکتر محمدرضا اولیا- مهندس امین محمودزاده

اینجانب میثم مهدوی‌خواه دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مرمت گرایش بناها و بافت‌های تاریخی دانشکده مرمت دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۸۱۱۲۰۳۱۰۶ گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می‌باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به‌علاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به‌طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده مرمت
گروه مرمت و احیای بناها و بافت‌های تاریخی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مرمت گرایش بناها و بافت‌های تاریخی آقای میثم مهدوی خواه
با عنوان:

باززنده‌سازی بافت تاریخی شهر بشرویه (محلّه میانده)

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی کارشناسی
ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه..... به
تصویب نهایی رسید

امضا	۱- اساتید راهنمای پایان نامه آقای دکتر محمدسعید ایزدی با مرتبه علمی استادیار
امضا	آقای دکتر محمد مسعود با مرتبه علمی استادیار
امضا	۲- اساتید مشاور پایان نامه آقای دکتر محمدرضا اولیا با مرتبه علمی استادیار
امضا	آقای مهندس امین محمودزاده با مرتبه علمی مربی
امضا	۳- استاد داور داخل گروه آقای دکتر با مرتبه علمی
امضا	۴- استاد داور خارج از گروه آقای دکتر با مرتبه علمی

مهر و امضای مدیر گروه

سپاسگزاری:

لحظه‌ی شیرین و زیبای اتمام پروژه‌ی نهایی را - که امید است کاربردی باشد و به ثمر نشیند- مرهون زحمات و لطف بسیاری از عزیزان، می‌دانم. شاید کلمات قدرت بیان حرف دل و سپاس خالصانه، در برابر حمایت آنان را نداشته باشد، اما ضرورت ادای آن کاملاً ملموس و واجب است؛ بنابراین سپاس خالصانه و صمیمانه خود را گرچه ساده، ولی با تمام وجود ابراز می‌دارم.

سپاس از پدر و مادرم.

سپاس از معلمین‌ام؛ کسانی که چگونه اندیشیدن، به من آموختند.

سپاس از اساتید بزرگوار راهنمای این رساله: دکتر محمدسعید ایزدی، دکتر محمد مسعود، دکتر محمدرضا اولیا و مهندس امین محمودزاده.

سپاس از مهندس سید محمد بهشتی؛ مردی که انگیزه‌ی ادامه‌ی راهم بوده است و بی‌دریغ در این پروژه مشاوره داد.

سپاس از مجتبی کاویان(عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم سبزوار و رئیس سابق پایگاه پژوهشی بافت تاریخی بشرویه) و سعید سعیدپور(مسئول دفتر فنی پایگاه بافت تاریخی بشرویه)، دوستان شفیقی که بی‌چشم داشتی اطلاعاتشان را در اختیار بنده قرار دادند.

سپاس از نهادها و ارگان‌های دولتی شهرستان بشرویه: نمایندگی میراث فرهنگی(هاشم اتفاقی، سعید سعیدپور)، شهرداری (حسن سلیمی)، فرمانداری(پورسلطانی، شجاعی)، مسکن و شهرسازی(زیبائیان)، هواشناسی(اکبر سردار)، منابع طبیعی و آبخیزداری(نوری، مقیمیان) و اهالی محترم شهر بشرویه به ویژه آقایان: حسین اسدی مقدم، حسن کیانی و مهدی الهام-بخش.

سپاس از نهادها و ارگان‌های دولتی شهرستان جغتای: اداره برق(امیری، رستگار)، اداره گاز(علیرضا اقبالی).

سپاس از نهادها و ارگان‌های دولتی شهرستان سبزوار: اداره برق(فقیه)، اداره گاز(محمدی).

و

سپاس از کارکنان معاونت آموزشی دانشگاه هنر و دانشکده مرمت، بویژه کارشناس گروه مرمت بنا، سرکار خانم درویشی که صبورانه راهنمایی و بی‌دریغ فعالیت می‌کنند.

تقدیم به: انسان‌های صادق

چکیده:

بافت‌های تاریخی چون اشیاء و گنجینه‌های تاریخی که با عنوان عتیقه یاد می‌شوند، دارای «ارزش» اند. ارزش‌ها بواسطه نوع و مقیاس مختلف سوژه‌ها، نمودهای متفاوتی خواهند داشت. ارزش مادی عتیقه‌ها ناشی از نقش کمرنگ اجتماعی و بُعد فعال و شناخته شده اقتصادی است که در ذهن عموم مردم، آثار باستانی ارزشمند محسوب می‌شوند؛ فارغ از اینکه چه عواملی سبب ارزش‌های مادی و احتمالاً معنوی آن شده است.

بافت‌های تاریخی (از نگاه متخصصین) جزئی از آثار باستانی ارزشمند، که در ارتباط با زندگی اجتماعی مردم است قلمداد می‌شوند؛ که بدلیل، آشکار و ملموس نشدن ارزش‌ها برای عموم، بعضاً به ضد ارزش تبدیل شده‌اند؛ چرا که تلاشی از سوی متولیان امر برای شناساندن و معرفی ارزش‌های مندرج در بافت‌های تاریخی صورت نگرفته و یا فعالیت‌های انجام شده، بدون برنامه و نتیجه بوده است. بنابراین انگیزه و دلایل حفاظت به زعم بیشتر مردم بیهوده و بی‌ثمر می‌نماید.

واقعیت امروز بافت‌های تاریخی در ایران در اغلب موارد و بطور مشخص در شهر بشرویه، دچار معضلات کالبدی، اقتصادی و اجتماعی است. انتخاب «محلّه میانده» به عنوان اولین محلّه تاریخی شهر، جهت باززنده‌سازی، ناشی از شرایط مساعد و مطلوب کالبدی و اجتماعی آن نسبت به دیگر محلّه‌های هم‌جوار است. زیرا به نظر می‌رسد امکان موفقیت، اعتماد و امید افراد و نهادهای ذینفع برای همکاری‌های آتی بیشتر خواهد شد.

در این رساله با گردآوری داده‌های مختص بشرویه بصورت کتابخانه‌ای و میدانی، سعی می‌شود تا با مطالعه شرایط تاریخی و امروز، در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقلیمی، اقتصادی، سیاسی و ... درک و آگاهی نسبی از فضای زندگی شهروندان ارائه دهد؛ تا با توجه به شرایط زمینه و بررسی تجربه‌های باززنده‌سازی به ارائه راهکارها نائل آید. انتظار می‌رود نتیجه‌ی باززنده‌سازی محلّه میانده، سطح زیستی، اجتماعی و اقتصادی را ارتقا داده و سبب تفکر و تأمل ساکنین محلّه، شهروندان شهر و گردشگران در نظام کالبدی و اجتماعی گذشته شود و بتواند ارزش‌های نهفته در بافت تاریخی مورد مطالعه را که جزئی از آن، شامل منش‌ها و رفتارهای والای انسانی است، به نسل‌های آتی انتقال یابد.

کلیدواژه‌ها

بشرویه - محلّه میانده - بافت تاریخی - باززنده‌سازی - کالبد - اجتماع - اقتصاد

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- مسأله تحقیق (تعریف موضوع پژوهش).....	۲
۳-۱- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش.....	۳
۴-۱- اهداف پژوهش.....	۳
۵-۱- پیشینه پژوهش.....	۳
۶-۱- روش پژوهش.....	۴
۷-۱- قلمرو زمانی پژوهش.....	۴
۸-۱- محدودیت‌های پژوهش.....	۴
۹-۱- شرح واژه‌ها و اصطلاحات به کار رفته در پژوهش.....	۵
فصل دوم: مبانی نظری رساله	
۱-۲- تکوین مبانی نظری مرمت.....	۸
۲-۲- مبانی نظری رساله.....	۱۰
۱-۲-۲ نظریه‌ها و اصول مورد توجه در رساله براساس دیدگاه‌های صاحب‌نظران.....	۱۱
۳-۲- خط مشی کلی باززنده‌سازی در بافت تاریخی بشرویه.....	۱۶
۴-۲- مبانی نظری رساله در یک نگاه.....	۲۰
فصل سوم: شناخت شهر بشرویه	
۱-۳- موقعیت جغرافیایی بشرویه.....	۲۵
۲-۳- جغرافیای اقلیمی بشرویه.....	۲۶
۱-۲-۳- دما.....	۲۷
۲-۲-۳- رطوبت نسبی متوسط.....	۲۷
۳-۲-۳- بارندگی.....	۲۸
۴-۲-۳- بادهای.....	۲۸
۵-۲-۳- پوشش گیاهی.....	۲۹
۶-۲-۳- ارتفاعات.....	۲۹
۳-۳- جغرافیای تاریخی شهر بشرویه.....	۳۰
۱-۳-۳- وجه تسمیه بشرویه.....	۳۰
۲-۳-۳- پیشینه تاریخی بشرویه.....	۳۰

- ۳-۳-۳- توصیف بشرویه از منظر اجتماع، فرهنگ، اقتصاد و کالبد در متون تاریخی..... ۳۲
- ۳-۳-۴- وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در زمان حال..... ۳۵
- ۳-۳-۵- وضعیت کالبدی شهر از گذشته تا امروز..... ۳۸
- ۳-۳-۶- نظام شهری- اجتماعی بشرویه از گذشته تا امروز..... ۴۷
- ۳-۴- جمع‌بندی ۵۲

فصل چهارم: شناخت محله میانه

- ۱-۴- جستاری در محله میانه..... ۵۹
- ۲-۴- وضعیت اجتماعی محله میانه..... ۶۰
- ۳-۴- بررسی آماری و کمیته محدودده مورد مطالعه در میانه..... ۶۲
- ۱-۳-۴- وضعیت مالکیت..... ۶۲
- ۲-۳-۴- وضعیت کاربری‌ها در محدوده مورد مطالعه..... ۶۳
- ۳-۳-۴- وضعیت نوسازی‌ها در محدوده مورد مطالعه در میانه..... ۶۴
- ۴-۳-۴- کیفیت ابنیه بر اساس میزان مداخلات..... ۶۶
- ۵-۳-۴- تراکم طبقات..... ۶۷
- ۶-۳-۴- وضعیت دسترسی‌ها و حجم تردد در گذرها..... ۶۸
- ۷-۳-۴- تغییرات انجام گرفته در معابر..... ۶۹
- ۸-۳-۴- آگاهی از فضا..... ۷۰
- ۹-۳-۴- بناهای شاخص در محدوده مورد مطالعه..... ۷۱
- ۴-۴- معرفی تصویری محدوده مورد مطالعه..... ۷۷
- ۵-۴- جمع‌بندی ۷۹

فصل پنجم: سنجش وضعیت محله میانه

- ۱-۵- نگرشی بر استاندارد سرانه‌های شهری و نیازهای محله میانه..... ۸۲
- ۱-۱-۵- سه دیدگاه در تبیین ماهیت و نقش سرانه‌های شهری و ارزیابی آن..... ۸۲
- ۲-۱-۵- برخورد کیفی جهت تأمین نیازهای محله..... ۸۴
- ۲-۵- بررسی ضعف، قوت، فرصت و تهدیدها در محله مورد مطالعه..... ۸۵
- ۳-۵- پلان استراتژیک (اهداف و راهبردها)..... ۹۰
- ۴-۵- اولویت‌گذاری هدف‌ها و زمانبندی فعالیت‌ها در باززنده‌سازی..... ۹۱
- ۵-۵- ارائه تدابیر فیزیکی..... ۹۴
- ۱-۵-۵- ارائه طرح‌های فیزیکی شرایط مطلوب زیست در هر تک بنا..... ۹۴
- ۲-۵-۵- سنگفرش معابر..... ۹۶
- ۳-۵-۵- آرام‌سازی تردد سواره..... ۹۸
- ۴-۵-۵- زیباسازی محیط زیست..... ۹۹

- ۱۰۰-۵-۵-۵- چگونگی اجرای تأسیسات شهری و سرمایش و گرمایش
- ۱۰۱-۵-۵-۶- تعریف پیاده گذرها با استفاده از الگوی فعالیت زنده.....
- ۱۰۲-۵-۵-۷- بازسازی ساباطها
- ۱۰۴-۵-۵-۸- تعدیل ارتفاع غیرمجاز در حریم بافت
- ۱۰۶-۵-۵-۹- طراحی لبه‌ی خیابان‌ها
- ۱۰۸-۵-۵-۱۰- پیشنهاد پلان(بصورت عرصه و اعیان) برای بنای مسکونی
- ۱۱۰-۵-۵-۱۱- نصب تابلوهای کوچک راهنما بر قاب پیرامونی بناهای شاخص
- ۱۱۱-۵-۶- ارائه و تدوین ضوابط باززنده‌سازی
- ۱۱۱-۵-۶-۱- تشریح فرآیند باززنده‌سازی در ادامه بهسازی کالبد
- ۱۱۱-۵-۶-۲- تأمین منابع مالی
- ۱۱۳-۵-۶-۳- ایجاد نگرش مثبت ذهنی
- ۱۱۴-۵-۶-۴- مشوق‌های رغبت و جذب ساکنین با سطح اجتماعی برتر
- ۱۱۶-۵-۶-۵- توجیه طرح‌های اقتصادی
- ۱۱۹-۵-۶-۶- مبانی تزریق کاربری‌ها در بناهای تاریخی و نوساز در محله میانه
- ۱۲۲-۵-۶-۷- پیشنهاد ترافیکی محله
- ۱۲۲-۵-۶-۸- قوانین ایجابی و بازدارنده مطابق با امور باززنده‌سازی
- ۱۲۳-۵-۶-۹- پیشنهادات برای تسریع وصول به اهداف
- ۱۲۴- نتیجه‌گیری
- ۱۳۳- منابع و مآخذ
- ۱۳۷- پیوست‌ها

فهرست جدول‌ها

- جدول (۱-۳): متوسط دما از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ ۲۷
- جدول (۲-۳): متوسط رطوبت از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ ۲۷
- جدول (۳-۳): مقدار بارندگی از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ ۲۸
- جدول (۴-۳): جهت و سرعت وزش باد از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ ۲۸
- جدول (۵-۳): مساحت محله‌های تاریخی بشرویه ۴۸
- جدول (۱-۵): بررسی ضعف‌ها در محله میانه ۸۵
- جدول (۲-۵): بررسی قوت‌ها در محله میانه ۸۷
- جدول (۳-۵): بررسی فرصت‌ها در محله میانه ۸۷
- جدول (۴-۵): بررسی تهدیدها در محله میانه ۸۸

فهرست شکل ها

- شکل (۲-۱): نمودار ارتباط باززنده‌سازی با مقولات ذهنیت-کالبد-اجتماع-اقتصاد..... ۲۱
- شکل (۲-۲): نمودار محتوای باززنده‌سازی ۲۱
- شکل (۲-۳): نمودار طراحی در زمینه‌ی تاریخی ۲۲
- شکل (۳-۱): راهنمای جهت وزش باد..... ۲۸
- شکل (۲-۳): کروکی فرضیه هسته‌ی اولیه شهر..... ۴۰
- شکل (۳-۳): کروکی فرضیه رشد شهر در مرحله دوم..... ۴۰
- شکل (۴-۳): کروکی فرضیه رشد شهر- پیدایش تفکیک محله‌ها..... ۴۱
- شکل (۵-۳): کشیدن حصار بر گرد شهر..... ۴۲
- شکل (۶-۳): شکل محیط شهر پس از ایجاد حصار(دوره زندیه) و نمایش رشد شهر..... ۴۳
- شکل (۷-۳): نسبت سطح اشغال محله‌ها..... ۴۸
- شکل (۱-۴): نمودار کاربری اراضی..... ۶۳
- شکل (۲-۴): نمودار تخریب و نوسازی بناها در محدوده مورد مطالعه..... ۶۴
- شکل (۳-۴): نمودار تخریب و نوسازی در فضای مسکونی..... ۶۵
- شکل (۱-۵): برنامه زمانبندی و فعالیت‌ها..... ۹۳
- شکل (۲-۵): جزئیات اجرائی ممانعت از لانه‌گزینی موش..... ۹۴
- شکل (۳-۵): جزئیات اجرای حمام در بنای خشتی ۹۵
- شکل (۴-۵): استفاده از MDF در بنای خشتی ۹۶
- شکل (۵-۵): جزئیات اجرای MDF ۹۶
- شکل (۶-۵): سنگفرش در گذر بافت تاریخی ۹۷
- شکل (۷-۵): استفاده از قلوه سنگ و ستونک بتنی، جانمای دیوار شهر بند ۹۷
- شکل (۸-۵): محل انسداد و ایجاد معبر با سنگفرش ۹۷
- شکل (۵-۹ و ۱۰): جانمای دیوار شهر بند بر روی دیوارهای نوساز ۹۸
- شکل (۵-۱۱): طراحی برای آرام‌سازی سواره ۹۸
- شکل (۵-۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵): زیباسازی فضاهای نامرتب و مشوش بافت ۹۹
- شکل (۵-۱۶): جزئیات اجرای علمک در دیوار ۱۰۰

- شکل (۵-۱۷): جزئیات اجرای کانال تأسیسات ۱۰۰
- شکل (۵-۱۸): سازه فلزی جهت قرارگیری تأسیسات سرمایش و گرمایش ۱۰۱
- شکل (۵-۱۹): پوشش فایبرگلاس آجرنما بر سازه فلزی ۱۰۱
- شکل (۵-۲۰): الگوی فعالیت زنده ۱۰۲
- شکل (۵-۲۱): تناقض درونی در معبر پیاده‌رو ۱۰۲
- شکل (۵-۲۲): مرکز محله پس از بازسازی سباباط ۱۰۳
- شکل (۵-۲۳): نمای سباباط بازسازی شده مرکز محله ۱۰۳
- شکل (۵-۲۴): سباباط بازسازی شده در موقعیت ۲ ۱۰۳
- شکل (۵-۲۵): سایه‌ای از سباباط ۱۰۴
- شکل (۵-۲۶): نشانه‌هایی از سباباط ۱۰۴
- شکل (۵-۲۷ و ۲۸): تعدیل بصری ۱۰۵
- شکل (۵-۲۹): پیشنهاد نمای مغازه‌ها ۱۰۷
- شکل (۵-۳۰): پیشنهاد نمای مغازه با تورفتگی ورودی ۱۰۷
- شکل (۵-۳۱): پیشنهاد نمای مغازه با سایبان ۱۰۷
- شکل (۵-۳۲): سه نمونه پلان جهت نوسازی ۱۰۸
- شکل (۵-۳۳، ۳۴ و ۳۵): طراحی از سه نمای بنای مسکونی ۱۰۹
- شکل (۵-۳۶ و ۳۷): نصب تابلو در ورودی بناهای شاخص ۱۱۰
- شکل (۵-۳۸): ساختار و عناصر سازنده مدل جامع بازآفرینی شهری ۱۲۶
- شکل (۵-۳۹): طراحی ورودی برای پارکینگ ۱۲۷

فهرست نقشه ها

- نقشه (۱-۳): موقعیت خراسان جنوبی در تقسیمات سیاسی کشور..... ۲۵
- نقشه (۲-۳): موقعیت شهرستان بشرویه در استان خراسان جنوبی..... ۲۵
- نقشه (۳-۳): موقعیت شهری بشرویه در شهرستان بشرویه..... ۲۵
- نقشه (۴-۳): قدیمیترین نقشه بشرویه از کلنل سی. ام. مک. گِرِگِر..... ۴۲
- نقشه (۵-۳): اولین نقشه شهری بشرویه اوایل دهه ۵۰..... ۳۳
- نقشه (۶-۳): آخرین توسعه شهر در سال ۱۳۸۶..... ۳۶
- نقشه (۷-۳): مسیر سفر ناصر خسرو در انطباق با نقشه امروزی..... ۴۱
- نقشه (۸-۳): محدوده شرقی مسیر سفر ناصر خسرو..... ۴۱
- نقشه (۹-۳): لشگرکشی‌ها در دوره آلب ارسلان در حوالی بشرویه..... ۴۲
- نقشه (۱۰-۳): منطقه زیر سلطه اسماعیلیان..... ۴۲
- نقشه (۱۱-۳): لشگرکشی‌ها در دوره سلطان سنجر در حوالی بشرویه..... ۴۳
- نقشه (۱۲-۳): لشگرکشی‌ها در دوره آقا محمدخان قاجار به حوالی بشرویه..... ۴۳
- نقشه (۱-۴): محدوده مورد مطالعه و موقعیت مرکز محله در میانه..... ۵۹
- نقشه (۲-۴): فضاهای استیجاری به جز تجاری در بین فضاهای فعال..... ۶۲
- نقشه (۳-۴): کاربری اراضی و پراکندگی فعالیت‌ها در میانه..... ۶۴
- نقشه (۴-۴): پراکندگی تغییرات نوسازی در محدوده مورد مطالعه..... ۶۵
- نقشه (۵-۴): کیفیت ابنیه بر حسب میزان مداخلات..... ۶۶
- نقشه (۶-۴): تراکم طبقات بناهای قدیمی و نوساز..... ۶۷
- نقشه (۷-۴): دسترسی و حجم تردد در محدوده مورد مطالعه..... ۶۸
- نقشه (۸-۴): تغییرات معابر در محدوده مورد مطالعه..... ۶۹
- نقشه (۹-۴): توده و فضا..... ۷۰
- نقشه (۱۰-۴): بناهای ارزشمند و شاخص در میانه..... ۷۱
- نقشه (۱۱-۴): پلان خانه پناهی..... ۷۶
- نقشه (۱۲-۴): جانمایی تصاویر پانورامای گذرهای میانه..... ۷۷
- نقشه (۱-۵): پلان اسراتژیک محله میانه..... ۹۰

- نقشه (۲-۵): تدابیر فیزیکی در نقشه معابر ۹۶
- نقشه (۳-۵): موقعیت شکل ۵-۵ ۹۷
- نقشه (۴-۵): موقعیت شکل ۶-۵ ۹۷
- نقشه (۵-۵): موقعیت شکل ۷-۵ ۹۷
- نقشه (۶-۵): نحوه طراحی معبر سواره ۹۸
- نقشه (۷-۵): موقعیت ساباط‌های طراحی شده در محله میانه ۱۰۳
- نقشه (۸-۵): موقعیت دو بنای مورد طراحی ۱۰۵
- نقشه (۹-۵): جانمای مخروطه جهت نوسازی ۱۰۸
- نقشه (۱۰-۵): پلان پیشنهاد کاربری‌ها در محله میانه ۱۲۰
- نقشه (۱۱-۵): پیشنهاد ترافیکی محله میانه ۱۲۲
- نقشه (۱۲-۵): موقعیت پارکینگ ۱۲۷

فهرست عکس‌ها

- عکس (۱-۳): فرضیه هسته اولیه شهر..... ۳۹
- عکس (۲-۳ و ۳-۳): محدوده احداث نخستین خیابان در عکس هوایی ۱۳۳۵..... ۴۳
- عکس (۴-۳ و ۵-۳): محدوده دومین مرحله تعریض معابر در عکس هوایی ۱۳۴۳..... ۴۴
- عکس (۶-۳): عکس هوایی ۱۳۵۹..... ۴۵
- عکس (۷-۳): عکس هوایی ۱۳۷۷..... ۴۶
- عکس (۸-۳): عکس هوایی ۱۳۸۹..... ۴۶
- عکس (۹-۳): محدوده چهار محله و دروازه‌های قدیمی بشرویه در عکس هوایی ۱۳۳۵..... ۴۸
- عکس (۱۰-۳): محله مقری در عکس هوایی ۱۳۸۲..... ۴۹
- عکس (۱۱-۳): پایین محله در عکس هوایی ۱۳۸۲..... ۴۹
- عکس (۱۲-۳): محله میانده در عکس هوایی ۱۳۸۲..... ۵۰
- عکس (۱۳-۳): محله سرپل در عکس هوایی ۱۳۸۲..... ۵۱
- عکس (۱-۴ و ۲-۴): مرکز محله..... ۵۹
- عکس (۳-۴): پانورامای مرکز محله..... ۶۰
- عکس (۴-۴): خانه اسدی..... ۷۲
- عکس (۵-۴ و ۶-۴): خانه مستوفی..... ۷۲
- عکس (۷-۴ تا ۹-۴): ساباط..... ۷۲
- عکس (۱۰-۴ و ۱۱-۴): خانه‌ی پایه ساباط..... ۷۳
- عکس (۱۲-۴ و ۱۳-۴): خانه‌ی محفل بهائیان..... ۷۳
- عکس (۱۴-۴ و ۱۵-۴): خانه‌ای با دو میانسرا در مقیاس کوچک..... ۷۳
- عکس (۱۶-۴): دید پرنده به دو خانه در عکس‌های ۱۲-۴ تا ۱۵-۴..... ۷۳
- عکس (۱۷-۴ تا ۲۰-۴): خانه ملا عبدالله تونی بشروی (موزه بشرویه):..... ۷۴
- عکس (۲۱-۴ و ۲۲-۴): حسینیه حاج علی اشرف..... ۷۴
- عکس (۲۳-۴ و ۲۴-۴): مسجد میانده..... ۷۴

- عکس (۲۵-۴ و ۲۶-۴): آب انبار میانده ۷۵
- عکس (۲۷-۴ تا ۲۹-۴): مدرسه علمیه ۷۵
- عکس (۳۰-۴ و ۳۱-۴): خانه فروغ (از خوانین) ۷۵
- عکس (۳۲-۴ تا ۳۵-۴): خانه پناهی ۷۶
- عکس (۳۶-۴ تا ۳۸-۴): مجموعه خانه‌های دالان ۷۶
- عکس (۳۹-۴): مغازه‌های قدیمی بازار ۷۶
- عکس (۴۰-۴ تا ۴۵-۴): پانورامای گذرهای محله میانده ۷۷
- عکس (۱-۵): قسمت‌هایی از مراحل اجرای حمام در بنای خشتی ۹۵
- عکس (۲-۵ تا ۵-۵): وضع موجود برخی از معابر بافت ۹۹
- عکس (۶-۵): داغ قوس سباباط ۱۰۴
- عکس (۷-۵ و ۸): وضع موجود بناهای با ارتفاع غیرمجاز ۱۰۵
- عکس (۹-۵): نمونه‌ی نقش مایه‌های مکرر ۱۰۶
- عکس (۱۰-۵): بنای قالب ارجاع ۱۰۶
- عکس (۱۱-۵): لبه‌ی اولین خیابان در بشرویه ۱۰۶
- عکس (۱۲-۵): آسیاب فعال ۱۱۷
- عکس (۱۳-۵): پل آب‌بر ترناو ۱۱۷
- عکس (۱۴-۵): قلعه دختر ۱۱۸
- عکس (۱۵-۵): کویر بشرویه ۱۱۸

پیشگفتار:

حرفه ما درس زندگی است. کنکاش در گذشته، رفتارها، عملکردها و نتایج بدست آمده، عامل بهره‌مندی از درس عملی، تجربه است. درسی که به قیمت قدمت حاصل شده است. بنابراین رصد تجربه‌های موفق و ناموفق الگوی انجام رساله بوده است.

در این رساله تلاش شده است مطالب ارائه شده، مختص و محدود به طرح باززنده‌سازی محله میانه باشد و از پرداختن به حواشی و موضوعات متفرقه که در ارائه‌ی طرح مؤثر و تعیین‌کننده نیستند، پرهیز شود. به عنوان نمونه، باآنکه تجربیات باززنده‌سازی‌ها در محله‌های تاریخی داخل و خارج از کشور، سرمشق مطالعات و طراحی ایده‌ها و ضوابط بوده است، اما نمونه‌ی آن‌ها در رساله نیامده است. چرا که آگاهیم، هیچ‌گونه خط مشی استنادی برای باززنده‌سازی موفقیت‌آمیز وجود ندارد و رهیافت‌های مربوط به این امر باید بر پایه‌ی مشخصه‌های بومی و موردی خاص باشد. (استیون تیزدل و همکاران ۱۳۸۸، ۳۲۹)

به نظر می‌رسد تجارب کشورهای دیگر (بصورت عین به عین)، قابل انتقال به کشور ما نیستند، مگر به عنوان مبحثی برای تحلیل و بهره‌گیری روش شناختی و دستیابی به حداکثر عوامل و متغیرهای تعیین‌کننده موضوع. بنابر نظر کوتلر: «دو مکان متفاوت، به هیچ وجه در اتخاذ رهیافت‌هایشان، استفاده از منابع‌شان، تبیین فرآورده‌ها یا بکارگیری طرح‌ها و نقشه‌های خود، یکسان عمل نمی‌کنند. مکان‌های گوناگون در تاریخ، فرهنگ، سیاست، رهبری و شیوه‌های خاص برای اداره روابط میان بخش‌های دولتی و خصوصی، متفاوت‌اند». فالک اشاره می‌کند: «من نگرانم که موفقیت‌های هرچه بیشتر، ما را به این سمت بکشاند که هر دم به جای آن که برای هر پروژه‌ای جداگانه بیندیشیم، فرمول‌های مشابهی را دنبال کنیم. به این ترتیب، دستیابی به باززنده‌سازی موفقیت‌آمیز نیاز به شناخت و بهره‌گیری از امتیازها و موقعیت‌های موجود در محله، شهر، منطقه و کشور دارد». بر این اساس، «شناخت» گام اول و اساسی، جهت دستیابی به ارائه‌ی راهکارهای باززنده‌سازی است.

پیش از شناخت محله و محدوده مورد طرح، لازم است اهداف و مسائل طرح تعیین شود؛ در فصل اول، معضلات فرسودگی کالبدی و تنزل اجتماعی محله به عنوان مسئله، و بهبود اوضاع نامبرده و پویایی سالم محله بعنوان اهداف آمده است. فصل دوم با عنوان «مبانی نظری رساله» درباره دیدگاه کلی پژوهشگر، نسبت به اقداماتی است که در بافت تاریخی بایستی صورت گیرد. این فصل به پیشنهاد اساتید راهنمای رساله انجام شده است؛ پژوهشگر معتقد است ارائه‌ی مبانی نظری در فصلی مشخص، تفکرات شخص را صلب نشان می‌دهد و اصل مبانی هر فردی را باید در مواجهه با اقدام صورت گرفته در آن بستر ارزیابی کرد. در فصل سوم به شناخت شهر در زمینه‌های کالبدی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی پرداخته شده است. یکی از موضوعات مطروحه در شناخت شهر، نحوه‌ی شکل‌گیری و هسته‌ی اولیه پیدایش شهر است که اگرچه ممکن است در ارائه‌ی طرح باززنده‌سازی این محله کاربرد نداشته باشد، اما پاسخی است برای

ذهن پرسشگر در مورد روند تکاملی شهر و از بین رفتن احساس خلأ در شناخت شهر است. همچنین شناخت هسته اولیه، در ارائه طرح کلی باززنده‌سازی برای تمام محله‌های تاریخی شهر، ضرورت دارد و مفید خواهد بود چرا که به سرنوشت نوسازی بناها و معاصرسازی محیط بافت تاریخی با توجه به اهمیت انتقال پیام و مفاهیم آثار تاریخی، تأثیری نیکو خواهد گذاشت.

پس از شناخت کلیت شهر، ضروری است محدوده‌ی مورد طرح را کالبدی، در مقیاس بناها بصورت انفرادی و اجتماعی، در گروه‌های جداگانه، مورد ارزیابی قرار دهیم؛ فصل چهارم حاوی شناخت محله میانه در مقیاس ریز آن است.

فصل پنجم مرحله‌ی سنجش و ارزیابی شهر و محله با توجه به شناختی است که حاصل می‌شود. در این فصل به ضعف‌ها، قوت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها می‌پردازد و با تجزیه و تحلیل داده‌ها، سعی می‌شود تا راهکارها در باززنده‌سازی شکلی منطقی داشته باشند و اهداف تعیین، اولویت‌ها معلوم و زمان‌بندی فعالیت‌ها مشخص شوند. امید می‌رود با توجه به مطالعه، بررسی و ارزیابی موفقیت‌ها و شکست‌های تجربه شده در میدان‌های تاریخی مختلف، راهکارهای پیشنهاد شده، در باززنده‌سازی شهر تاریخی بشرویه نقش مفید و مؤثری را ایفا نماید.

با آرزوی توفیق الهی